

Alueiden komitean lausunto aiheesta ”Itämeren aluetta varten laadittu Euroopan unionin tarkistettu strategia”

(2012/C 391/03)

ALUEIDEN KOMITEA

- korostaa, että EU:n Itämeri-strategia tarjoaa hyvän pohjan testata, kuinka laajempaa maantieteellistä suuraluetta koskevalla täsmennetyllä strategialla voidaan käytännössä vahvistaa EU:n kilpailukykyä sekä älykästä, kestäväää ja osallistavaa kasvua.
- pitää tervetulleena EU:n Itämeren alueen strategian tarkistettujen tavoitteiden – meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen – parempaa yhteensovittamista Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa.
- tuo esiin, että taloudellisen koheesion ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi tarvitaan vahvemmat kytkennät tutkimuksen, innovaatioiden sekä elinkeinotoimijoiden välille. Alueiden ja yliopistojen tulisi koko makroalueen laajuudessa yhteistyössä luoda Itämeren alueesta esimerkki älykkääseen erikoistumiseen perustuvista verkostoista.
- katsoo, että jatkossakin olisi kiinnitettävä huomiota kestäväään kasvuun tähtäävien aloitteiden tukemiseen sekä sellaisten toimien lisäämiseen, joiden avulla parannetaan työllisyyttä ja osaamista ja vahvistetaan hyvinvointia ja osallisuutta.
- korostaa, että vaikka kyseessä on EU:n sisäinen strategia, on yhteistyöllä EU:n ulkopuolisten maiden ja etenkin Venäjän kanssa strategian menestyksen kannalta äärimmäisen suuri merkitys.
- korostaa, että pohjoisen ulottuvuuden rakenteita tulisi käyttää maksimaalisesti hyödyksi EU:n ja Venäjän tiivistyvässä yhteistyössä Itämeren alueella.
- on huolissaan kuntien ja alueiden liian vähäisestä näkyvyydestä strategian toteutuksessa ja ehdottaa, että sekä strategiassa että tarkistetussa toimintasuunnitelmassa todetaan nimenomaisesti, että monitasoisen hallinnon periaatteen tulee ohjata toteuttamista.
- tähdentää, että poliittisen tason toimijoiden näkyvä sitoutuminen ja rooli suunnannäyttäjinä ovat perusedellytyksiä, jotta strategian toteutuminen etenee kaikissa siihen osallistuvissa maissa.
- huomauttaa, että kansallisten rakennerahasto-ohjelmien panos EU:n Itämeren alueen strategian toteuttamiseen on selvennettävä jäsenvaltioiden sisäisten alueiden erilaisuus ja kehittämistarpeet huomioon ottaen.

Esittelijä	Pauliina HAIJANEN (FI, PPE), Laitilan kaupunginvaltuuston jäsen
Viiteasiakirja	Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Itämeren aluetta varten laaditusta Euroopan unionin strategiasta COM(2012) 128 final

1 POLIITTISET SUOSITUKSET

ALUEIDEN KOMITEA

1. kiittää komissiota tämän 23.3.2012 antamasta tiedonannosta ja pitää oikeasuuntaisina tiedonannossa esitettyjä toimia EU:n Itämeren alueen strategian paremmaksi kohdentamiseksi, toimintalinjojen ja rahoituksen mukauttamiseksi, eri toimijoiden vastuiden selkeyttämiseksi sekä viestinnän tehostamiseksi.

2. muistuttaa, että EU:n Itämeren alueen strategia pyrkii alueen eri osien väliseen politiikkakoordinaation ja yhteenkuuluvuuden parantamiseen Itämeren aluetta koskevien yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi ja alueen hyvinvoinnin vahvistamiseksi kestävältä pohjalta. Strategiassa käsitellään sellaisia asioita, joihin yksittäiset alueet ja jäsenmaat eivät löydä yksin ratkaisua. Keskeistä on yhteistyö ja toimien koordinaatio suuralueen jäsenvaltioiden, alueiden ja kuntien, EU:n, Itämeren yhteistyöjärjestöjen, rahoituslaitosten ja kansalaisjärjestöjen kesken.

3. muistuttaa, että alueiden komitea on lausunnossaan paikallis- ja alueviranomaisten roolista Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamisessa (CdR 72/2011 fin) nostanut esille Itämeren alueen potentiaalin olla eurooppalainen tiennäyttäjän.

4. korostaa, että EU:n Itämeri-strategia ensimmäisenä yhdennettynä suuraluestrategiana tarjoaa hyvän pohjan testata, kuinka laajempaa maantieteellistä suuraluetta koskevalla täsmennetyllä strategialla voidaan käytännössä vahvistaa EU:n kilpailukykyä sekä älykäästä, kestävästä ja osallistavaa kasvua. Näitä kokemuksia tulee tuoda aktiivisesti erityisesti eurooppalaisesta koheesiopolitiikasta käytävään keskusteluun seuraavaa ohjelmakautta silmällä pitäen.

5. palauttaa mieliin Euroopan komission kannan, jonka mukaan makroaluestrategioiden toteutusta varten ei luoda uusia säännöksiä, ei perusteta uusia instituutioita eikä myönnetä uusia määrärahoja. Komitea katsoo kuitenkin, että samalla tulisi sallia seuraavat kolme toimenpidettä: olemassa olevien sääntöjen yhteisesti sovittu soveltaminen ja valvonta makroalueella, EU:n toimielinten organisoiman alue- ja paikallisviranomaisten ja jäsenvaltioiden sekä eturyhmien foorumin, verkon tai alueellisen klusterin perustaminen sekä sopiminen EU:n olemassa olevien taloudellisten resurssien hyödyntämisestä makroaluestrategioiden kehittämiseksi ja toteuttamiseksi.

Makroaluestrategiaan perustuvan lähestymistavan yhtymäkohdat Eurooppa 2020 -tavoitteisiin

6. pitää tervetulleena EU:n Itämeren alueen strategian tavoitteiden parempaa yhteensovittamista Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa. Tiedonannossa esitetyt kolme strategista yleistavoitetta – meren pelastaminen, alueen yhdistäminen ja hyvinvoinnin lisääminen – kytkeytyvät hyvin yhteen Eurooppa 2020 -strategian älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun tavoitteiden kanssa. Lisäksi Eurooppa 2020 -strategian täytäntönnäköisyyden kannalta on ensiarvoisen tärkeää korostaa alueiden yhteistyön tiivistämistä innovaatiotoiminnassa.

7. toteaa, että Eurooppa 2020 -strategiassa esitettyjen lippulaivahankkeiden konkretisointi on Itämeri-strategian toteutuksessa tärkeää. Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeista tulisi ottaa huomioon erityisesti "Digitaalinen Agenda" ja "Innovaatiounioni", joiden tavoitteiden edistämiseen Itämeren alueella tulisi päivitetystä toimintasuunnitelmassa keskittyä nykyistä enemmän. EU:n Itämeren alueen strategia ja Itämeren alueella toimivat yhteistyöverkostot toimivat erinomaisina kehittämisalustoina älykäästä erikoistumista koskeville alueellisille tutkimus- ja innovaatiostrategioille.

8. kannustaa sekä jäsenvaltioita että paikallis- ja aluetason toimijoita pohtimaan, miten EU:n Itämeren alueen strategian päivitetty tavoite hyvinvoinnin lisäämisestä konkretisoidaan yhteistyössä käytännön toimiksi. Työllisyyden ja osaamisen lisäämiseen sekä hyvinvointiin ja osallisuuden vahvistamiseen liittyvät toimet on tuotava jatkossa selkeästi toimintasuunnitelmassa esiin. Tällä hetkellä toimintasuunnitelma sisältää varsin vähän kytkentöjä näitä teemoja koskeviin Eurooppa 2020 -strategian lippulaivahankkeisiin.

9. katsoo, että Eurooppa 2020 -strategian painopiste "osallistava kasvu – taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta lisäävä korkean työllisyyden talous" olisi otettava huomioon pantaessa täytäntöön Itämeren strategiaa, sillä Itämeren alueen eri osien välillä on edelleen huomattavia eroja hyvinvoinnissa ja talouden suorituskyvyssä. Ympäristön tilan parantamiseen tähtäävien toimien ja kestävästä kasvusta tukevien lippulaivahankkeiden edistämiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota.

10. korostaa, että tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää kiinnittää huomiota erilaisten rahoitusohjelmien väliseen synergiaan Eurooppa 2020 -tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimuksen ja innovoinnin tulevan Horisontti 2020 -rahoitusohjelman osalta on tärkeää tehdä tiivistä ja integroitua yhteistyötä Itämeren

alueen jäsenvaltioiden käytössä olevien koheesipolitiikan rahoitusinstrumenttien kanssa siten, että alueellinen näkökulma korostuu ja alueita kannustetaan lisäämään tutkimus- ja innovaatiotoimintaa.

11. haluaa tuoda esiin, että EU:n Itämeren alueen strategia on tarjonnut paikallis- ja aluetasolle uusia mahdollisuuksia vahvistaa alueellista kilpailukykyään ja innovaatiopotentiaaliaan sekä edistää alueellista älykäästä erikoistumista. Alueiden ja yliopistojen tulisikin koko makroalueen laajuudessa yhteistyössä luoda Itämeren alueesta esimerkki älykkääseen erikoistumiseen perustuvista verkostoista, joissa keskitytään kunkin alueen ydinkysymyksiin ja niiden toimintaan ja aikaansaadaan verkostoitumalla huipputaustamista ja kriittistä massaa. Triple Helix -innovaatiojärjestelmien ja Quadruple Helix -innovaatiojärjestelmien kehittäminen ja vahvistaminen yhteistyössä Itämeren piirin tiedemaailman, julkisen sektorin, yksityisen sektorin sekä kansalaisten kanssa on tässä keskeistä.

12. esittää, että Itämeren alueen jäsenvaltiot kannustaisivat tutkimuskeskuksia keskittymään oman alueensa älykäästä erikoistumista tukeviin tutkimusteemoihin ja tuomaan osaamisensa mukaan Itämeren alueen laajuiseen verkostoyhteistyöhön. Olisi tärkeää kannustaa myös Itämeren alueeseen rajautuvia EU:n ulkopuolisia maita mukaan tutkimusyhteistyöhön mm. yhteistä valuma-alueita koskevilla ympäristö- ja energiakysymyksissä.

13. haluaa tuoda esiin, että taloudellisen koheesion ja kilpailukykyyn vahvistamiseksi tarvitaan vahvemmat kytkennät tutkimuksen, innovaatioiden sekä elinkeinotoimijoiden välille. Mahdollisuudet elinkeinoelämän ja yritysten sekä korkeakoulujen aktiivisempaan osallistumiseen strategiayhteyteen tulee taata.

14. esittää innovaatio- ja klusteriyhteistyön lisäämistä jäsenvaltioiden ja unionin ulkopuolisten valtioiden kesken, samoin markkinointiyhteistyön edistämistä Itämeren alueella unionin ulkopuolisten investointien ja matkailun lisäämiseksi. Nämä toimet yhdessä strategian vahvan ympäristöluottavuuden kanssa vievät tehokkaasti eteenpäin Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamista Itämeren alueella.

15. korostaa edellä esitetyn merkitsevän sitä, että Itämeren alueen valtioiden tulisi käsitellä näitä kysymyksiä omissa kansallisissa uudistusohjelmissaan (NRP) ja että paikallis- ja alueviranomaisten tulisi olla tässä valmistelutyössä tiiviisti mukana.

16. toteaa, että Euroopan unionin Itämeren alueen strategian keskeinen tavoite on Euroopan saastuneimman meren pilaantumisen vähentäminen ja tilan parantaminen. Tässä yhteydessä on varmistettava rannikkovaltioiden harmoninen sosiaalinen ja taloudellinen kehitys EU:ssa ja sen ulkopuolella.

Strategian ulkoisen ulottuvuuden kanssa tehtävän yhteistyön tärkeys

17. korostaa, että vaikka kyseessä on EU:n sisäinen strategia, on yhteistyöllä EU:n ulkopuolisten maiden ja etenkin Venäjän

kanssa strategian menestyksen kannalta äärimmäisen suuri merkitys.

18. haluaa tuoda esiin, että Venäjä on hyväksynyt federaatiotasolla vuonna 2011 Itämeren alueeseen rajautuvaa Luoteis-Venäjän aluetta koskevan strategian (*Strategy on social and economic development of the North-West Federal District until 2020*). Luoteis-Venäjää koskevassa strategiassa esitetään alueen talouden, infrastruktuurin ja logistiikan alan tavoitteita. Luoteis-Venäjää koskevan strategian toivotaan edistävän tiiviimpää strategista yhteistyötä EU:n Itämeren alueen ja Venäjän välillä erityisesti ympäristön, talouden, liikenteen, energian, matkailun ja pelastuspalvelun aloilla.

19. korostaa, että pohjoisen ulottuvuuden rakenteita tulisi käyttää maksimaalisesti hyödyksi EU:n ja Venäjän tiivistyvässä yhteistyössä Itämeren alueella. Pohjoisen ulottuvuuden politiikka tarkastelee koko pohjoista aluetta kokonaisuutena pyrkien vahvistamaan Itämeren ja Barentsin alueiden eri yhteistyöjärjestelyjen välistä koordinaatiota.

20. panee tyytyväisenä merkille ja ilmaisee tukensa sille, että paikallis- ja aluetasolla on ryhdytty käytännön toimenpiteisiin konkreettisen yhteistyön kehittämiseksi erityisesti Pietarin kaupungin ja Leningradin alueen kanssa. Hyvänä esimerkkinä tällaisesta alhaalta ylöspäin suuntautuvasta toiminnasta on ns. Turku-prosessi, joka on Turun kaupungin, Varsinais-Suomen maakunnan, Hampurin ja Pietarin kaupunkien yhteinen aloite.

Monitasoinen hallinto sekä kuntien ja alueiden rooli strategian toteutuksessa

21. pitää hyvänä, että tiedonannossaan komissio ottaa huomioon Itämeren alueen strategiaa koskevassa alueiden komitean lausunnossa (CdR 255/2009 fin) esitetyt näkemykset toimintasuunnitelman joustavasta mutta määrätietoisesta toteutuksesta ja hallinnon tukemisesta, kun se tarkoittaa keskeisten sidosryhmien (kansalliset yhteyspisteet, prioriteettialojen koordinaattorit, horisontaalisten toimien johtajat ja lippulaivahankkeiden johtajat) tehtäviä ja vastuita.

22. pitää komission esityksiä strategian hallintorakenteen selkeyttämiseksi ja tehostamiseksi oikeasuuntaisina, mutta esittää huolensa kuntien ja alueiden liian vähäisestä näkyvyydestä strategian toteutuksessa. Sen vuoksi komitea ehdottaa, että sekä strategiassa että tarkistetussa toimintasuunnitelmassa todetaan nimenomaisesti, että monitasoisen hallinnon periaatteen tulee ohjata toteuttamista.

23. tähdentää, että paikallis- ja aluetason sitouttamiseksi makroalustrategioiden menestys eri puolilla Eurooppaa on suuresti riippuvainen paikallisten ja alueellisten toimijoiden sitoutumisesta ja panoksesta tavoitteiden eteenpäin viemiseen. Myös yksityisen sektorin mukaan saaminen on keskeistä. Poliittisen tason toimijoiden näkyvä sitoutuminen ja rooli suunnannäyttäjinä ovat perusedellytyksiä, jotta strategian toteutuminen etenee kaikissa siihen osallistuvissa maissa.

24. huomauttaa, että paikallis- ja aluetason toimijoiden laajempi sitouttaminen Itämeren alueen strategian toteuttamiseen on edelleen tarpeen. Tämä tulee ottaa huomioon paitsi strategian toimintasuunnitelmaa päivitettäessä, myös eri vastuutahojen roolia tarkennettaessa. Nyt huomattava osa mm. prioriteettialojen koordinaatiotahoista edustaa sektoriministeriöitä tai muita valtionhallinnon organisaatioita. Erityisesti jäsenvaltioiden yhteyspisteet tulee velvoittaa säännölliseen yhteydenpitoon paikallis- ja alueviranomaisten sekä järjestöjen kanssa.

Rahoitus sekä seuranta- ja arviointijärjestelmä

25. toteaa, että vaikka EU:n Itämeren alueen strategia hyväksyttiin vasta kun nykyinen EU:n ohjelmakausi oli jo käynnissä, on eri rakennerahasto-ohjelmien kautta pystytty toteuttamaan lukuisia strategiaa tukevia hankkeita. Itämeren alueella toteutettavat eurooppalaisen alueellisen yhteistyön ohjelmat ovat olleet keskeinen rahoitusväline erityisesti paikallis- ja aluetason toimien eteenpäin viemisessä.

26. haluaa tuoda esiin ylikansallisten ja monitoimijaisten hankkeiden osalta soveltuvien rahoitusinstrumenttien vähäisyyden. Erilaisia rahoituslähteitä hyödynnettäessä ongelmaksi muodostuu kumppanikohtaisten rahoituspäätösten eriaikaisuus, jolloin viive hidastuttaa huomattavasti toteutusta. Rahoituspäätösten välillä ei välttämättä ole mitään koordinaatiota ja osa kumppaneista jää ilman tukea, mikä estää hankkeen käynnistämisen.

27. pitää tärkeänä, että komission lokakuussa 2011 antamissa asetusehdotuksissa on jäsenvaltiot veloitettu huomioidaan mahdollinen makroaluet strategia uusien rakennerahasto-ohjelmien laatimisessa ja toteuttamisessa, ja korostaa, että erityisesti Itämeren alueen valtioiden välisen uuden ohjelman tulee vastata EU:n Itämeren alueen strategian painopisteitä. Seuraavan kauden ohjelmatyön tulee käynnistyä heti vuoden 2014 alusta, jotta tarpeettomat viiveet hanketyön jatkumisessa vältetään.

28. huomauttaa, että kansallisten rakennerahasto-ohjelmien panos EU:n Itämeren alueen strategian toteuttamiseen on selvennettävä jäsenvaltioiden sisäisten alueiden erilaisuus ja kehittämistarpeet huomioon ottaen. Erityisesti alueellisen älykkään erikoistumisen edistäminen kansallisessa ohjelmatyössä tarjoaa valtavia mahdollisuuksia strategian tavoitteiden saavuttamiseen. Lisäksi jäsenvaltion ja Euroopan komission kumppanuussopimuksessa tulisi viitata EU:n Itämeren alueen strategiaan.

29. pitää tärkeänä komission tiedonannossa esitetyn siemenrahoituksen turvaamista hankeyhteistyön edistämiseksi, sillä näin saataisiin hanketoimintaan paremmin mukaan niin paikallis- ja aluetason toimijoita kuin järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan edustajia.

30. korostaa, että tulevaisuudessa on tärkeää kohdistaa rahoitusta strategiaa toteuttamista suoranaisesti tukeviin toimiin sekä mahdollistaa eri rahoitusmuotojen yhdistäminen. Julkisen rahoituksen lisäksi tulee edistää erilaisten rahoituslaitosten tarjoamien palvelujen käyttöä sekä korostaa yksityisen rahoituksen roolia. Kansallisten rakennerahasto-ohjelmista rahoitettavien hankkeiden osalta on kehitettävä tekniikkoja, jotta hankkeisiin sisällytetään entistä enemmän myös kansainvälisen yhteistyön toimia.

31. pitää hyvänä komission tiedonannossa esitettyjä mittareita strategian toteutumisen seuraamiseksi mutta korostaa, että seuranta- ja arviointijärjestelmän tulee olla mahdollisimman yksinkertainen ja perustua indikaattoreihin, jotka pystyvät realistisesti kuvaamaan strategiaan pohjautuvan yhteistyön kautta saavutettuja tuloksia. Alueiden komitea ilmoittaa olevansa valmis osallistumaan indikaattoreiden luomista ja valintaa koskevaan keskusteluun.

Tiedonkulun edistäminen ja toimijoiden sitouttaminen

32. korostaa, että makroaluet strategioiden toteutuksessa tarvitaan päätöksenteon läpinäkyvyyttä, kattavaa tiedonvaihtoa sekä yhteisten toimintatapojen kehittämistä kaikilla tasoilla. Erityisesti tiedonkulkua on parannettava niin Itämeren alueen jäsenvaltioiden välillä kuin kansallisesti niiden sisällä. Tämä edistää laajempaa sitoutumista strategian tavoitteiden toteuttamiseen.

33. painottaa, että strategiaa koskevan tiedonkulun lisääminen tuo myös EU:n toiminnan yleisemmin laajan yleisön tietoisuuteen. Strategiaa varten avatut internetsivut sekä strategian toimintasuunnitelman päivittämistä koskeva julkinen kuuleminen ovat hyvä avaus tähän suuntaan.

34. esittää komissiolle, että rahoitusohjelmatiedot kootaan hallitusti yhteen ja julkaistaan siten, että pystytään tarjoamaan rahoitusneuvontaa keskitetysti sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Tällä hetkellä haasteena on, etteivät hanketoimijat saa riittävän helposti tietoa. Soveltuvia rahoitusvälineitä koskevaa tietämystä tulee siirtää tehokkaammin, jotta toimijat voisivat valita ongelmitta tarpeisiinsa soveltuvat välineet.

Lopuksi

35. toteaa, että EU:n Itämeren alueen strategia on tarjonnut jäsenvaltioille, alueille ja kunnille uusia mahdollisuuksia vahvistaa alueellista kilpailukykyä ja innovaatioita sekä älykästä alueellista erikoistumista. Strategia on myös lisännyt alueellisten ja paikallisten toimijoiden yleistä kiinnostusta ja sitoutumista Itämeren alueen yhteistyöhön sekä vahvistanut ja lisännyt uudenlaisia yhteistyömuotoja.

36. esittää, että alueiden komitea jatkaa aktiivisesti Itämeren alueen strategian täytäntöönpanon seurantaan vuoden 2012 lopulla julkaistavan päivitetyn toimintasuunnitelman pohjalta ja tuo saadut havainnot ja päätelmät osaksi laajempaa makroalustrategioita koskevaa keskustelua erityisesti seuraavan EU:n ohjelma-kauden 2014–2020 toteutusta silmällä pitäen.

Bryssel 10. lokakuuta 2012

*Alueiden komitean
puheenjohtaja*
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
